

У НОВОМ САДУ У СУБОТУ 1. ФЕБРУАРА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне друживе у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МИЛОШ У ЛАТИНИМА.

Слика у једном чину,

од

М. П. ШАПЧАНИНА.

(Наставак.)

II. Латин. (Паје).

А какви су ваши манастири:
Уде хипите, од дрва и кала,
Зазор у њих Бога призвати.

Један српски вitez.

Нек' је служба угодна и чиста,
Богомоља — може бит' и скромна.

II. Латин. (Држећи пехар.)

Кад ко нема, мора да је скроман;
Ми имамо, за то с' поносимо.

(Узрујаност ћеј српском господом.)

Бан.

Мир, господо! Препирке је доста!
Није наше расправљати овде:
Чије ли су цркве големије.

Опат.

Своје хвалит' похвално је дело.
Црква воли да је верни хвале.
А имамо с' чиме и подичит':
Наше цркве у свем Српству нема!

II. Латин.

(Охрабрен, напит, мало луљајући
се, раздражено.)

Погле тамо, војвода Милошу,
То је наша црква Димитрија
Колика је! Ви немате веће.
А лепа је, да је лепше нема
У свем вашем царству пространоме.

Срби, сви (стају на ноге, са жалосним и горким
осмехом).

Зар?

(II. Латини устају сви.)

Бан (стшишавајући).

Мир, господо; беседе је доста!

Милош (вратено одвоји се, па обиђе софру и
стапе на среди, окрепувши се латинској господи.)

Није доста, бане господине!

И мени се језик одрешио,
Ја сам речит кад ми душу такне,
Оштра бодља неправде и ругла.
Слушасмо вае, а сад чујте нашу:
Хвалите нам цркву Димитрију?
Ми штујемо вашу свету цркву,
Нек се у њој божје име слави!
Ал' имамо и ми богомоља,
Царевином беле с' к'о кринови —
Па на што вам да се хвалишете?

Полихроније.

Ви сте мудри, господо Латинска,
Јесте мудри, ал' зборите криво:
Да ви знаете наше манастире. . .

Милош.

Наших славних цара задужбине!

Голубан (са стране, за се).

Какови су и колики су!
Сад ћеш чути латинска господо!

Милош (став на сред дворане, напред, поносито).

Хвалите се црвом Димитријом?

Та црква у земљи имамо!

„Да видите лавру Студеничку

„Не далеко од Новог Пазара;

„Да видите Ђурђеве Ступове

„Код Дежеве, прастарих дворова,—

„Задужбине цара Симејуна;

„Да видите чудо невиђено,
„Бел' Хилендар, у сред Свете Горе,
„Задужбине Саве светитеља
„И његова оца Симеуна. . . .

Голубан (за се).

Памтићете српску митанију. . . .

Милон.

„Да видите Жичу код Мораве
„И код Ибра више Караванца;
„Сопоћане, Ращи на извору,
„Задужбине светога Стевана,
„Српског краља, првовенчанога;
„Да видите Папраћу велику
„Виш' Зворника, Спречи на извору
„Под високом гором Бороговом,
„Задужбину Вукана жупана;
„Да видите Високе Дечане
„Код Призрена града бијелога,
„Задужбину краља дечанскога;
„Да видите Рачу, „задужбину“

„Код Сокола, у крај воде Дрине;

„Да видите „намастир“ Троношу,

„Код Лознице на рјеци Троноши,

„Задужбину браће Југовића;

„Да видите славну Раваницу

„У Ресави ниже Параћина

„Задужбину нашег господара. . . .

„И остале српске манастире

„Да видите, пак да се дивите:

„Какови су, и колики ли су!“*)

Шта је ваша црква Димитрија?

Та ја ћу је, господо Латинска,

Пребацити мојим буздованом.

(Буџање, међу Латинима сумња.)

Опат.

Јеси јунак, господског колена,

Ал' да нашу првостону цркву

Ти пребациш? — Ја ти ве верујем.

(Наставиће се.)

*) Види Народне Песме Вука Караџића, свеска II.

ЛИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Господар ковница*. Позоришна игра у 4 чина и 5 слика, написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић. — За Нови Сад првина; приказано 28 јануара о. г.)

Point de noblesse, que dans l'âme! . . .

Тако и јесте! У свету нема рођених племића; међу нама је само племенитих људи. . .

Истина је, да се племенитост може и наследити; нико не сумња, да човек својим врднинама може одвојити и далеко умаћи од других; али све то није искључива привилегија једне врсте људи, једне породице, него је природна баштина целог друштва човечанског. И под ритом бије по где-када племенито и честито срце, а и под најстаријим грбом наћи ће се по некада уља и никоговића. И под сламним кровом може живети врлина и ваљаност, а и у палатама може се излећи искост и неваљалство. . . Сви смо ми једнаки; сви смо ми продукт подједнаких природних услова и утицаја, и сва је разлика у томе, шта ће се даље из тих природних основа у нама развити.

„Gott schuf ja aus Erde Ritter und Knecht;

Ein hoher Sinn adelt auch nied'res Geschlecht.“

Ово ћије ништа ново. То је већ така исти-

на, да је у нашем веку управо не би требало ни доказивати. Он је већ и сам више пута — где-када баш и громким гласом — изустio, да су сви људи једнаки; да их ваља ценити само по способности и по правом васпитању, и да им ваља признati и награђivati само праву заслугу.

Па опет, опет! Како смо још далеко од тог идеала, и како смо још неумешни у тој пракси! Како нам још и данас засењује очи празан сјај и блесак; како се још и у нашем добу светина клања изанђалом имену, замрченом и осрамођеном грбу, и себичном мамону! . . Као да смо осуђени, да у несвести својој признамо и оно, што разборит човек не сме и не може признati; што га управо понижује. Као да смо то наследили од средовечне тмине, па да нам је после прешло у крв, те прети, да ће у нама до века живети.

Али да се ми баш и оразумимо, живеће — ма и у потају — још дуго и дуго нека врста људи, која ће то подржавати; која ће се за то борити. Рођењем и лажним васпитањем изводиће се још вековима они једни створови, који се само тиме хвастају, што су се случајно родили као потомци племенитих и славних људи; који само за то траже признања и поштовања, што

су им га преци заслужили; који само на тај рачун живе, гospодују, па и греше. То је, наравно, најпростије и најлакше — не стаје никака труда — и за то ће бити још дуго света, који ће се хранити маслом својих прадедова; који ће своје погрешке заклањати туђим врлинама; и који ће се сујетно заносити својом колевком, као што су се оно некад муве хвалиле, да су висока порекла: — да су из упљувака са стрвите неког арапског хата. . . .

Томе, дакле, ваља лека: и ми из народа и они од соја ваља да се опамете. И нама и њима ваља сваком приликом пред очи изнети, да само рођење и празно име није ништа, и да се само правој врлини, правом племству, правој заслuzи ваља клањати. И нама и њима ваља показати, да је врлина и честитост најјача бали онда, кад се сукоби са празним блеском и сјајем; са пустим предрасудама.

Ту племениту намеру има и Оне. Он је већ у више прилика залазио у бој за то начело, па и овим комадом казује то исто. У „Господару ковница“ изнео је сталешки сукоб у најживљим, па опет благим бојама, и извојевао је победу опоме, који је то доиста заслужио.

Путови, којима Оне овом приликом иде, јесу мало необични, али са свим оправдани. Против свега што није лепо и добро има он само једно оружје — врлину. Против аристократске охолости; против ништаве надутости; против арогантне амбиције; против мржње и презрена; против подлог подилажења; против неоснованог сумњења; против јогунасте уздржљивости, истакао је он само једно — человека на свом месту; человека честита срца и душе, а разборите главе.

А је ли то доста?

Оне нам је доказао да јесте. Дерблеј је карактер, коме сваки мора узмаћи, коме се сваки мора поклонити. Као муж не трахи своја права силом закона, не пузи пред предметом своје љубави, него сузија своју страст и жртвује сву своју срећу за један идеал, — за част. У томе је тако узвишен, тако сталан и конзеквентан, тако разборит и праведан, да све око њега ничице пада. Две сile као што су урођена и одгојена гордост аристократкиње, и страсна љубав прве младости, топе се и нестају испред сјаја Дерблејевог као оно пролетни снег испред зрака сунчаних. Јогунство и стид уклањају се мало помало из срца женина, и праве места поштовању, одушевљењу, па и страсној љубави. Сваким махом, сваком променом напушта Клара по један кутак свог окрелог света, што га је до сада у срцу носила, и отвара га другом — истинитијем и лепшем. Горди нитков војвода Блињи, надувена луда барон Префон, стоје као

пигмеји према диву Дерблеју; неоснована амбиција и сујета Атенејидина савија колена пред таким јунаком; Октав воли и штује Филипа; маркиза крај њега постала друга; сестра га обожава; радници кличу своме гospодару; народ хоће да га бира за посланика; — а Филип покрај свега тога миран, трезвен и ходи путем, којим је пошао. Ша је ли онда чудо, да су ти вали запљуснули и срце Кларино; је ли онда чудо, ако се мржња и гнушање аристократкиње претурила у поштовање; ако се равнодушност женина изметла најпре у саучешће, после у љубомору, па најпосле у страсну љубав. Човек је, дакле, победио све: карактер је свладао предрасуду, глупост, а што још најтеже, — и срце женино.

По овоме се види, да је пајсажнија страна овоме комаду психолошки заплет и расплет, и да их је Оне уметнички и природно извео. И ако нам се у први мах чини, да је све некуд необично, и — тако рећи — побрано и неприродно, да, дакле, не ће на нас дејствовати снагом праве истине и верности, — опет на послетку морамо признати, да је све нашло свога пута и срцу и разуму. Ми морамо увидити, да може бити таких карактера, као што је Дерблеј, а чим то буде, морамо допустити, да испред таких величина све пада.

И баш на Дерблеју нема много сликанога и идеалисанога. Има много људи од срца и разума, који би у таким приликама исто то чинили. Једно је што нам се чини, да не приличи таком карактеру, а то је она брза одлука, да прими руку Кларину.

Већ је теже протумачити обрт у природи Клариној. Писац је то и осетио, па није штедио срестава, да само јаснији буде. Чисто нас је тим изненадио. Осим непосредног уплива Дерблејевог нагла је читава војска психолошких разлога, да нам докаже тај обрт. Ми се дивимо тој обилатности, и том дубоком познавању човечје природе.

Дивимо се и живањности и духовитости дијалога Онетовог. Иде нам срцу и разуму као оно оку сјајан ватромет, аг' не оставља за собом мрака. Свака искра нађе своје место, где ће загрејати, потпалити или расветлити.

И техника је оригинална и духовита. Чисто заборавимо на нека правила и конвенијенције, те се безбрежно бацамо некој већој снази у наручја. Од срца праштамо и онда, где би другој, нижој снази морали замерити. Шта више, као да не дође ни до тога: од заноса немамо кад ни замерати, ни праштати.

Према овоме држимо, да је наша публика уживала овога вечера, и да је јако захвална преводиоцу на таком послу. (Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 13.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 1. ФЕБРУАРА 1886.

КОНЦЕРАТ

Г. Душана Јанковића,

ликовође српског певачког друштва у Руми.

Распоред:

1. „ПОД ПЕНЦЕРИ-ТЕ“, од Ј. Маринковића, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
2. Тропев из опере: „COSI FAN TUTTE“, од Моцарта, уз гласовирску пратњу певају г. Л. Хадићева, г. М. Максимовићева и г. А. Десимировић.
3. Арија из опере: „ПОРТИЧКА НЕМАКИЊА“, од Обе-а, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
4. „ДОМОВИНИ И ЉУБАВИ“, од И. пл. Зајца, уз гласовирску пратњу пева г. М. Максимовићева.
5. Романца из опере: „L' ELISIR D'AMOUR“, од Доницетија, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
6. „ШТО У ЈАРКОМ СУНЦУ ГОРИ“, двопев од А. Миљчинског, уз гласовирску пратњу певају г. Л. Хадићева и г. М. Максимовићева.
7. „РАСТАНАК“, од Ј. Маринковића, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.

Г. ФРАЊА ПЕТРИК из љубави према позоришту примно је иа себе, да суделаче прати на гласовиру.

За тим:

ТРАЖИ СЕ ВАСПИТАЧ.

ШАЉИВА ИГРА У 2 ДЕЛА, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. Х. С.

ОСОБЕ:

Фридрих плем. Јајхт	Ружић	Тома Габлер	Ђурђевић.
Венијамин, тврдица	Добриновић	Јоза, слуга розенбергов	Васиљевић.
Розенберг, трговац	Милојевић	Валентина, ћка розенбергова	Л. Хадићева.
Едуард, његов син	В. Димитријевић	Адела, друга жена розенбергова	С. Миљковићка

Збива се у великој вароши, у кући розенберговој.

У недељу 2. фебруара: „ЦИГАНИН“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Сиглитети, посрбио Јустин ~~М.~~ Шимпић, за српску позорницу удесно А. Хадић, музика од А. Миљчинског.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₄ САХАТА.